

Република Србија
ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ СРБИЈЕ

Споменик природе „КАЛЕМЕГДАНСКИ РТ“

СТУДИЈА ЗАШТИТЕ

Београд, 2014.

НАЗИВ ПРИРОДНОГ ДОБРА

„Калемегдански рт“

ВРСТА ПРИРОДНОГ ДОБРА

Споменик природе / геолошког карактера

КАТЕГОРИЈА ПРИРОДНОГ ДОБРА ПРЕМА КЛАСИФИКАЦИЈИ НАЦИОНАЛНОГ ЗАКОНОДАВСТВА И СВЕТСКЕ УНИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ПРИРОДЕ (IUCN)

I (прва) категорија - заштићено подручје међународног, националног, односно изузетног значаја.

III категорија - Споменик природе/Природно обележје

Категоријом III заштићених подручја издвајају се и штите одређене природне вредности и добра, која могу бити рељеф, морска хрид или пећина, геолошке појаве (фосилна лежишта, геолошки профили, спелолошки објекти, водопади, и др.) или живе форме (шума, парк шума, паркови, појединачна стабала, и др.). Ово су најчешће мала подручја по површини и обично веома атрактивна за посетиоце.

МЕЂУНАРОДНИ СТАТУС ПРИРОДНОГ ДОБРА

Споменик природе не испуњава услове за упис у IUCN листе националних паркова и заштићених подручја, али има основа за упис у листу међународно значајних објеката у оквиру Европске асоцијације за конзервацију геолошког наслеђа – ProGeo.

ОСНОВНЕ ПРИРОДНЕ И СТВОРЕНЕ ВРЕДНОСТИ

Геолошки профил миоценских седимената откривен је на најсевернијој падини шумадијског побрђа тзв. београдском рту односно његовом делу – Калемегданском рту, који се стрмо завршава на обалама Саве и Дунава. Представља праву природну реткост, јединствен остатак медитеранског стадијума, најстаријег стадијума у историји Панонског мора на нашем тлу. Доступност овог профила утицала је на степен проучености неогених творевина, посебно миоценске старости на подручју Београда, али и на територији Србије. На овој локацији, на територији Београда и читаве Србије су најбоље откривени седименти миоценске старости односно његовог дела баденског ката. На њему су на изузетно малом простору заступљене спрудне и субспрудне фације као и седименти плаже. Поред два основна типа фација карактеристична за средњи миоцен (фацију пескова и кречњачку фацију), откривен је и велики број подваријанти – бочних фација. Седименти кречњачке и песковите фације формирају антиклиналу насталу повијањем слојева под утицајем радијалне тектонике. У основи су пескови, а карбонатне творевине чине теме и

крила антиклинале.

Пескови су типа „раковичких пескова“ и садрже велики број фосилних остатака. Иако су са осиромашеним бентосом у односу на типски профил у селу Раковица, у њима је утврђено чак 70 асоцијација претежно шкољака и пужева. Кречњаци су прави спрудни и део су једног од највећих спрудова, који се простире центром града, а на површини се појављује само на Ташмајдану и на источним и западним падинама Калемегданског рта. У кречњацима је нађен велики број фосилних остатака карактеристичних за баденски кат. Неки примерци су достигали и максималне величине као што је циновски представник фамилије *Chlamysinae latissima* Brocchi. На профилу се поред два основна типа, уочавају и постепени прелази између њих (пескови, глиновити пескови, глиновити пешчари, лапоровито песковити кречњаци, спрудни кречњаци). Начин појављивања, суперпозициони однос као и пронађена фосилна фауна омогућили су реконструкцију палеогеографског развоја Калемегданског рта, али и територије шире околине Београда. Падина на којој је откривен профил налази се у границама Београдске тврђаве и са њом чини нераздвојну целину. Јединственост тврђаве и геолошке подлоге огледа се и у споју стена насталих у различито време у различитим срединама у геолошкој прошлости које су као грађевински материјал столећима коришћени за изградњу Београдске тврђаве. Имајући у виду значај Београдске тврђаве и значај геолошког профила може се слободно констатовати да овај и ако мали простор представља јединствен симбол историје града.

ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ ПРИРОДНОГ ДОБРА

Према административно – територијалној подели, природно добро се налази у граду Београду. Смештено је јужно од ушћа Саве у Дунав и припада територији општине Стари град. Налази се у најстрожем центру Града. Најинструктивнији део природног добра раздваја - Горњи и Доњи град Београдске тврђаве.

ПОВРШИНА

Површина заштићеног природног добра износи 14 ha 07 ar 18 m².

РЕЖИМ ЗАШТИТЕ

Одређивање режима заштите на простору Споменика природе Калемегдански рт извршено је на основу појављивања природних изданака и њихове очуваности. У складу са потребом заштите и очувања овог простора утврђује се:

- Режим II степена заштите, површине 3 ha 42a 36 m², који обухвата падину између Доњег и Горњег града, и припадајуће објекте споменика културе (објекат барутане, Митрополитовог дома)
- Режим III степена заштите површине 10 ha 64a 82 m² на остатаку парцеле. Од укупно заштићене површине која износи 14 07 18 ha. Подручје са:

- Режим II степеня заштите обухвата 24,33 %, а
- Режим III степеня заштите обухвата 75,67 %.